

Nylands Svenska
Lantbrukssällskap

Ekogranskning 2017

Micaela Ström, NSL

Innehåll:

- Ekokontrollen i ett nötskal (bild 1-8)
- Granskningsåret 2017 (bild 9-10)
- Förberedelser inför ekokontrollen (bild 11-14)
 - Ekologisk växtodling (bild 15-22)
 - Ekologisk djurproduktion (bild 23-29)
- Ekointyg (bild 30-32)
- Sammanfattning

Ekokontrollen av gårdar i ett nötskal

Syftet med ekokontrollen är att:

- Övervaka att konsumenten kan lita på ekoproduktion
- Säkerställa att aktörerna behandlas jämlikt och att den inbördes konkurrensen är rättvis
- Fungera som ett verktyg för att utveckla ekoverksamheten

Vad kontrollerar ekoinspektören?

- Ekoinspektören kontrollerar varje år att aktören följer villkoren för ekoproduktion.
- De andra lagstadgade villkoren som gäller till exempel jordbruksstöd eller livsmedelssäkerhet hör inte till ekoinspektörens område.
- Villkoren för ekoproduktion måste följas för att ekoersättningen ska kunna betalas.

Vem kontrollerar gårdens ekoverksamhet?

- Gårdarna som odlas ekologiskt övervakas av den regionala NTM-centralen som tar hjälp av inspektörer som Livsmedelssäkerhetsverket Evira har auktoriserat.
- Dessa inspektörer är antingen självständiga företagare eller personer som arbetar vid en rådgivningsorganisation.

När görs ekokontrollen?

- Ekokontroller utförs under alla årstider. Bland annat produktionsinriktningen inverkar på kontrolltidpunkten.
- Utöver den årliga kontrollen kan NTM-centralen också utföra upprepade kontroller och extra kontroller enligt en på förhand uppgjord plan.

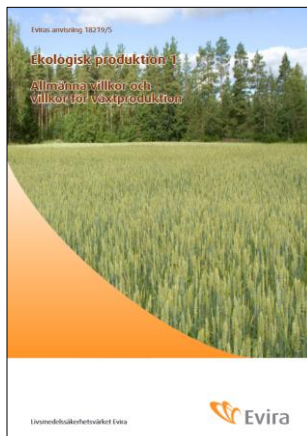
Vem avgör om ekovillkoren har följts eller inte?

- På basis av inspektörens protokoll över utförd produktionskontroll avgör NTM-centralen om produktionsvillkoren har följts. Om aktören har följt produktionsvillkoren får han eller hon bara ett ekointyg.
- Om det finns något att anmärka på när det gäller iakttagandet av produktionsvillkoren får aktören utöver ekointyget också ett meddelande som redogör för bristerna. Aktören kan begära rättelse av NTM-centralen om han eller hon är av annan åsikt om de brister som påtalas i meddelandet.
- Om produktionsvillkoren inte har följts kan det leda till marknadsföringsförbud. Det föregås alltid av ett hörande av aktören och eventuellt ett temporärt marknadsföringsförbud. Under tiden för hörandet får produkten inte säljas som ekologisk.
- Efter kontrollen får aktören en kopia på kontrollrapporten, ett ekointyg och en faktura per post.

Anvisningar för ekoproduktion:

- Ekologisk produktion 1: Allmänna villkor och villkor för växtproduktion (5. upplagan, uppdaterad 9.6.2015)
- Ekologisk produktion 2: Villkor för animalieproduktion (9. upplagan, 2016)

Granskningsåret 2017

Tyngdpunkten i kontrollerna år 2017 är spårbarheten.

- "Evira har valt spårbarheten till tema för de tre kommande kontroll åren. Under år 2017 innebär detta, att man vid årsgranskningarna kommer att be om att få granska ekoplanen just för spårbarhetens del, och samtidigt kontrollerar att aktören också i praktiken har genomfört spårbarhetsåtgärderna i sin verksamhet."
- "Med spårbarhet menas i detta sammanhang både yttre spårbarhet, dvs. spårbarhet i verksamheten mellan aktörerna, och inre spårbarhet, t.ex. råvarornas spårbarhet i aktörens produktion."
- Ur Eviras EKOINFO 1/2017

Granskningsåret 2017

Ekodjurgranskningens tyngdpunkt 2017 är:

Djurskötselplanen (innehåller den allt som krävs tillräckligt detaljerat?)

- Om gården också har konventionella djur: Var är de? Utfodring och betesgång, hur särhålls fodret från de ekologiska djurens? Finns också de konventionella djuren med i djurskötselplanen?
- Var betar ekodjuren? Hör ALLA betesmarkerna till ekokontrollen (kom ihåg skogsbeten, strandängar, områden som inte är åker)? Egna/arrendemarkar?
- Vad händer med djuren sedan? Säljs de via uppköpare, direkt från gården? Till slakt, eller livs? Vilka företag anlitas, kom vid behov ihåg kontrakt om underentreprenad osv...

Förberedelser inför ekokontrollen

- Ekokontroller utförs under alla årstider. Bland annat produktionsinriktningen inverkar på kontrolltidpunkten.
- Utöver den årliga kontrollen kan NTM-centralen också utföra upprepade kontroller och extra kontroller enligt en på förhand uppgjord plan.

Före granskningen; försäkra dig om att de handlingar som behövs är uppdaterade och finns tillgängliga:

- Ekoplaner (växtproduktion och djurproduktion).
 - Ekoplanen för växtproduktion innehåller bl.a. uppdaterade växtföljds-, gödslings- och växtskyddsplaner samt skifteskartor.
 - För husdjursproduktionens del ska man se till att planen är tillräckligt detaljerad och innehåller bl.a. eventuella undantagslösningar.
- En kopia av stödansökans jordbruksskiftesblankett 102B eller meddelande om registrering (Anteckna i vilken fas ekoproduktionen är för alla skiften som ingår i stödansökan, också t.ex. natur- och skogsbeten)

102B/Ansök om utbetalning av ekostöd i Vipu:

Kolla för varje skifte!

- Punkt/Flik: Övergångsskede till ekologisk produktion
 - Välj övergångsskede: 1., 2., 3. årets övergångsskede eller 1 ekologisk produktion
 - (konventionell gård: Är inte i ekologisk produktion)
 - Vipun kommer ihåg föregående års uppgifter men; => vid delningar/hopslagningar av skifte/skiften, tillägg av nya jordbruksskiften etc väljs automatiskt "Är inte i ekologisk produktion", kolla alltså skiljt för varje skifte/jordbruksskifte att statusen blir rätt!
- Ange i tilläggsuppgifter utsädesmängd kg/ha för proteingrödor i blandbestånd och för gröngödslings-/ensilagevallen

Före granskningen; försäkra dig om att de handlingar som behövs är uppdaterade och finns tillgängliga:

- Lagerbokföring med tillhörande balanser och skiftesvisa anteckningar
- Aktuella djurförteckningar
- Verifikat över produktionsinsatser och produkter som inkommit till och avsänts från gården
- Eventuella utredningar, avtal och tillstånd såsom:
 - Utredning över produktionsexstensitet i fråga om anskaffad stallgödsel (får inte vara äldre än fem år)
 - Arrende/hyres- och underentreprenadavtal
 - Tillstånd att använda konventionellt frökningsmaterial och andra tillstånd som gäller den enskilda aktören
 - Tillstånd som gäller djurproduktionen

EKOLOGISK VÄXTODLING

Frön och plantor (1/3)

Register över ekologiskt producerat förökningsmaterial och tillstånd att använda konventionellt förökningsmaterial (finns på evira.fi)

- Om ekologiskt utsäde eller annat ekologiskt förökningsmaterial inte går att få tag på, behöver du ett gällande tillstånd för att få använda konventionellt förökningsmaterial. Tillståndet kan vara allmänt (Eviras tillstånd) eller odlarspecifikt (NTM-centralens tillstånd).
- 9C => Säkerställ att ansökan innehåller tillräckliga motiveringar till att de andra sorter som finns i registret inte lämpar sig att använda.

Frön och plantor (2/3)

Eviras beslut om rätten att använda konventionellt utsäde eller vegetativt förökningsmaterial:

- De arter som omfattas av Eviras allmänna tillstånd 31.3.2016 stryks inte från registret över ekologiskt förökningsmaterial under tiden 1.4.-30.5.2106, även om nya partier skulle läggas till i registret under perioden. Av denna orsak kan samma sorter under den här tiden finnas både i registret över ekologiskt förökningsmaterial och omfattas av det allmänna tillståndet.

Frön och plantor (3/3)

Hade du konventionellt utsäde i lager 1.10.2016?

- Under växtperioden 2017 kan du använda konventionellt utsäde (som du odlat själv eller köpt) av växtarter som du hade i lager 1.10.2016, och som minst en gång omfattats av Eviras allmänna tillstånd under tiden 1.10.2016 -31.3.2017. En förteckning över de arter som detta gäller finns på webbadressen: Evira > Gemensamma > Ekologisk produktion > Växter > Ekologiskt producerat frön och plantor > Sammanfattning om giltighetsperioder för Eviras allmänna tillstånd (<https://www.evira.fi/globalassets/yhteiset/luomu/siemenet-ja-taimet/kooste-nettiin-01042017-yv-siemenkaytto.pdf>)

Växtföljd (1/3)

- Växter från samma växtgrupper (spannmål, trindsäd, specialgrödor), max två eller tre år i följd i växtföljden.
 - Spannmål eller baljväxter upp till tre år i rad
 - Samma växtsläkte av ettåriga specialgrödor upp till två år i rad (t.ex. potatis)
- Baljväxter minst 30 % på varje skifte i växtföljden

Växtföljd (2/3)

- Princip: Minst 30 % baljväxter i växtföljden på varje skifte
- Ärt, bondböna eller bottengröda kan dock inte ensamt uppfölja baljväxtkravet!
- Hela baljväxtår kan man beakta:
 - Ett- eller fleråriga vallar där vallbaljväxter är dominerande (ex. rödklöver–timotejvall)
 - Gröngödslingsväxtlighet innehållande ett eller fleråriga baljväxter (ex. vicker-havre-rajgräs)
 - Blandade växtbestånd innehållande ettåriga baljväxter (ex. ärt-havre => om minst 50% ärt!)
 - Ettåriga rena växtbestånd av baljväxter (ex. bondböna)

Växtföljd (3/3)

- Med koefficienten 0,3 kan man också beakta baljväxter:
 - Botten- eller fånggrödor (persisk klöver)
 - Vallbaljväxter som såtts i skyddssäd (rödklöver)
 - Fånggrödor t.ex. efter tidig potatis (ärt)
 - Fleråriga grödor i gångarna vid radodling av bärväxter, t.ex. jordgubbe (vitklöver)
- Växterna enligt koefficient 0,3 kan ändå inte vara de enda baljväxterna i växtföljden, exempel:
 - Ärt och bondböna räknas i en femårig växtföljd till hela baljväxtår. Dessutom har man ett år spannmål+bottengröda (persisk klöver), alltså baljväxternas andel i växtföljden blir 46% => Uppfyller ändå inte baljväxtkravet på 30 % !!

Lagerbokföring

Uppgifterna i lagerbokföringen ska verifieras med verifikat:

- Mad tanke på produkternas spårbarhet krävs enligt villkoren för ekoproduktion förutom normal affärsbokföring (skattebokföring) dessutom lagerbokföring, där balanserna över inköpta och sålda produkter framgår.
- På samma sätt som affärsbokföringen baserar sig på verifikat som fakturor och kvitton, ska också händelserna i lagerbokföringen vara dokumenterade med t.ex. odlingsanteckningar, följedokument, torkbokföring, fotografier osv.
- På Eviras webbplats finns modellblanketter för lagerbokföringen, med egna kolumner för bl.a. verifikatens uppgifter.

Webbförteckningar över produktionsinsatser som lämpar sig för ekoproduktion

- Utöver registret över ekologiskt förökningsmaterial förs en förteckning över produktionsinsatser som lämpar sig för ekoproduktion på Eviras webbplats:
 - **Gödselfabrikat:** Evira > Gemensamma > Ekologisk produktion > Växter > Gödsling > Gödselmedel som är tillåtna inom ekoproduktionen
(<https://www.evira.fi/globalassets/yhteiset/luomu/lannoite-ja-torjunta-aine/luomulannoiteluettelo.pdf>)
 - **Växtskyddsmedel:** Evira > Gemensamma > Ekologisk produktion > Växter > Växtskydd > Växtskyddsmedel som är tillåtna inom ekologisk produktion
(https://www.evira.fi/globalassets/yhteiset/luomu/kasvit/kasvinsuojeluaineet_2015.pdf)
- Förteckningarna är nödvändigtvis inte heltäckande, utan också andra produkter som uppfyller villkoren får användas.

EKOLOGISK DJURPRODUKTION

Avhorning och förstörande av hornanlag

- Avhorning och förstörande av hornanlag blev tillståndspliktig inom ekoproduktionen från och med 1.2.2016.
- Inom ekologiskproduktion får man inte avhorna djur eller förstöra hornanlag rutinmässigt. Tillstånd för avhorning eller förstörande av hornanlag söks hos den lokala NTM-centralen med blankett 9b

Köp och försäljning av djur (1/2)

- Vid köp eller försäljning av ekodjur måste man försäkra sig om att djuren alltid åtföljs av ett gällande ekointyg och överensstämmelseförsäkran. Ekointyget anger att aktören hör till ekokontrollen och med överensstämmelseförsäkran bevisar aktören att djuret är ekodugligt.
- Ett djur som sålts kan vara antingen ekologiskt eller konventionellt. I motsats till ekologiska växtprodukter kan djur inte vara i omlägningskedet.

Köp och försäljning av djur (2/2)

En typisk fälla – Anskaffning av nya djur

- Huvudregel: köp ekologiska djur!
- Undantag: manliga *avelsdjur* konventionella utan tillstånd
- Undantag: konventionella hondjur till avel utan lov
 - Nöt: årligen högst 10 % av fullvuxna djur på gården
 - Svin, getter och får: årligen högst 20 % av fullvuxna djur
- **OBS! Djuren får inte ha fött avkomma!**

Foder (1/3)

Kontrollera att fodret är lämpligt för ekoproduktion

- På fodrens förpackningspåskrifter anges om fodret är lämpligt för ekoproduktion. Foder som är lämpligt för ekoproduktion kan vara märkt med följande märkning: "*Kan användas i ekologisk produktion enligt förordning (EEG) Nr 834/2007 och 889/2008.*"
- I fråga om tillsatsmedel som t.ex. ensileringsmedel anges att produkten är lämplig för ekoproduktion med texten: "*Kan användas i ekologisk produktion enligt förordning (EG) Nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008.*"
- I ekologisk produktion får man endast använda sådana fodertillsatser som anges i bilaga VI till Kommissionens förordning (EG) nr 889/2008.
=> Om man utgående från etiketten på fodret inte kan vara säker på att fodret är lämpligt för ekoproduktion kan man fråga om det direkt av tillverkaren eller marknadsföraren.

Foder (2/3)

Spara produktdeklarationen med tanke på granskningar

- Spara produktdeklarationen för alla köpta foder (t.ex. mineraler, vitaminer, tillskottsfoder, egenvårdsprodukter), ensileringsmedel och rengörings- och desinficeringsmedel för produktionslokaler med tanke på granskning. När du har produktdeklarationerna till hands att visa för granskaren går granskningen snabbare!
- Om du inte kan lösgöra produktdeklarationen från förpackningen kan du ofta skriva ut motsvarande etikett från nätet eller ta ett foto av produktdeklarationen...

Det lönar sig att noga läsa igenom ekoplanen (planen för djurens skötsel) före granskningen och göra de uppdateringar som behövs.

Foder (3/3)

Ekodjur kan endast utnyttja områden som omfattas av ekokontrollen

- De områden som används för betesgång för ekodjur (t.ex. åkrar, skogar och naturbeten och andra områden där djuren vistas) ska omfattas av ekokontrollen. Området ska vara i ekoodlarens besittning dvs. ägas eller arrenderas av honom eller innehas av en annan aktör som hör till ekokontrollen.
- För att skörd från skyddszoner ska kunna användas som foder eller bete för ekodjur ska skyddszonen omfattas av ekokontrollen. Skyddszonen ska innehas av ekoodlaren dvs. han ska äga eller arrendera den. *En gård kan ansluta sig till ekokontrollen också fast den inte har förbindelse om ekoproduktion. I så fall sköter gården skyddszonerna enligt villkoren för ekoproduktion medan gårdens övriga åkrar fortfarande kan odlas konventionellt.*
- En skyddszon måste hör till ekokontrollen för att gräs som skördas där ska få användas som strö för ekodjur. Konventionellt bärgat hö, t.ex. hö från skyddszoner, lämpar sig inte som strö för ekodjur, eftersom djuren äter av det... *(halm till strö får dock samlas in från konventionella gårdar)*

Läkemedelsbokföring

- Man ska föra bok över läkemedelsbehandlingen av djuren. Av bokföringen ska framgå läkemedlets förvaringsplats, läkemedel som köpts till gården och getts åt djuren: djur/djurgrupp, sjukdom, behandlingsdag, behandlingstid, behandlingsgång, läkemedels-preparat eller -ämne, karenstid i ekologisk produktion samt vem som sålt läkemedlet.
- Vid granskningstillfället ska gårdens läkemedelsbokföring kunna läggas fram. Djur eller djurgrupper som behandlas ska tydligt kunna identifieras under karenstiden.

=> Om djur inte behandlats med läkemedel ska också detta antecknas i läkemedelsbokföringen!

Ekointyg

- Granskningsresultatet ges som en anmälan - separat beslut om marknadsföringsförbud
- ELY-centralen ger ekoodlaren ett ekointyg efter ekokontrollen, som odlaren kan använda för att visa att han hör till kontrollen och uppfyller kraven för ekologisk odling.
- Ett ekointyg som NTM-centralen har gett föregående år är vanligen i kraft till slutet av följande kalenderår. Du kan använda det om du inte ännu fått ett intyg som baserar sig på en granskning som gjorts i år

Spannmålspass/ Överensstämmelseförsäkran

- Spannmålspasset kan nu ersätta överensstämmelseförsäkran – www.vyr.fi
- Kan användas för alla spannmål, protein- och oljeväxt
- Spara en kopia av spannmålspasset för respektive parti som sålts
- Spannmålspasset ersätter inte **ekointyget**
- Ekointyget kan ges/sändas till köparen med hjälp av Eviras söktjänst
- Granska alltid varuleverantörens ekointyg
 - T.ex. handel mellan växtgård och husdjursgård
 - Gäller ekoplantor och -utsäde, ekogödsel, ekofoder och ekodjur...

6/7/2017

31

Ekointyg från webben

- På Eviras webbplats finns en tjänst där alla får fram information om det gällande ekointyget: Evisa Framsidan > Gemensamma > Ekologisk produktion > Söktjänsten
(<https://www.evira.fi/sv/gemensamma/ekologisk-produktion/soktjansten/>)
- Söktjänstens information kan också användas som hjälp vid kontrollen av varuleverantörens ekointyg.
- Informationen på det ekointyg du får fram via söktjänsten är samma som på det intyg som jordbrukaren fått av ELY-centralen, bara tillsynsmyndighetens underskrift och stämpel saknas.

6/7/2017

Nylands Svenska Lantbrukssällskap

32

Sammanfattning

Gör det så enkelt som möjligt!

- Granskning varje år bra, inte bara negativt => man har alltid pappren "up to date"!
- Var och en ska hitta på ett sätt att föra anteckningar på ett bra sätt (datorn, kalendern, mobilen)
 - Tänk alltid: vad, vem, när och hur mycket?

Anteckningarna i skick – alltid lika svårt

- Största delen av problemen har att göra med bristfälliga anteckningar
 - Oklart vilka anteckningar som behövs och hur noggranna...
- En gård med mycket "trafik" eller konventionella djur kräver mera fokus på anteckningar

Sammanfattning

Varför uppstår det problem?

- Gårdar med mycket verksamhet
- Förändringar i verksamheten – ofta dåligt förberett eller bråttom
- Utnyttjandet av undantagslov, omlägningsfoder, beten
- Utanför gården, "kreativa lösningar"
- *Kolla först om det är något du undrar!*

Hjälp finns att fås! Råd2020-rådgivarna hittar ni här:

<http://tilaneuvojat.mavi.fi/#/sv>